

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem częściowym z dnia 7 sierpnia 2019 roku, wydanym w sprawie z wniosku Miejskiego Centrum Medycznego im. dr K. J. w Ł. z udziałem K. S., M. M., I. M. i E. S. o stwierdzenie nabycia spadku po J. W., Sąd Rejonowy dla Łodzi- Widzewa w Łodzi oddalił wnioski M. M. i E. S. o zatwierdzenie ich oświadczeń o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczeń o odrzuceniu spadku po J. W..

W treści uzasadnienia Sąd I Instancji wskazał, że nie zachodziła podstawa do uwzględnienia wniosków bowiem Uczestniczki miały świadomość, że należą do kręgu osób dziedziczących po J. W.. Zmarła nie pozostawiła męża, a wszystkie jej dzieci zmarły przed nią. Zatem wnuki należą do osób dziedziczących po Spadkodawczyni w pierwszej kolejności. Uczestniczki miały tego świadomość, wynika to wprost z ich zeznań. Swoją bezczynność w zakresie złożenia oświadczeń o odrzuceniu spadku uzasadniały błędem, który polegać miał na ich błędnym, ale uzasadnionym przekonaniu, że po ich babce dziedziczy jedynie K. S.. W ocenie Sądu Rejonowego Uczestniczki nie pozostawały w błędzie, o którym mowa w przepisach art. 84 §1 zd. 1 oraz art. 84 § 2 w zw. z art. 1019 §1 k.c., a argumentacja uzasadniająca ich wnioski powstała jedynie na użytek niniejszego postępowania. Sąd Rejonowy wskazał również, że brak wiedzy o ewentualnych długach spadkowych nie stanowił powodu zaniechania złożenia stosownych oświadczeń.

Apelację od powyższego postanowienia złożyły uczestniczki M. M. i E. S. zarzucając:

1. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy tj.:

a. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieuzasadnione odmówienie wiary zeznaniom świadków R. M. oraz Ł. S., a także uczestniczek M. M. i E. S. w zakresie utrzymywania kontaktów ze spadkodawczynią w okresie przed jej śmiercią pomimo tego, że ich oświadczenia są spójne i korespondują ze sobą,

b. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów wyrażającej się w tezie, że twierdzenia skarżących w zakresie ich przekonania co do braku wiedzy o swoim tytule powołania są niewiarygodne i niezrozumiałe podczas gdy uczestniczki jasno wskazywały, że ich babcia wyraziła swoją ostatnią wolę ustnie co w ich opinii było niewystarczające;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

a. art. 1019 § 1 i § 2 k.c. poprzez nieuzasadnione stwierdzenie, że brak wiedzy skarżących w zakresie wchodzących w skład spadku długów nie ma wpływu na ocenę zasadności wniosku o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków niezłożenia oświadczenia woli, gdyż jak stwierdził Sąd powód ten nie został przytoczony przez uczestniczki podczas gdy z ich zeznań oraz treści pisma z dnia 29 maja 2018 roku jasno wynika, że gdyby wiedziały one o swoim powołaniu do spadku oraz istnieniu długów odrzuciłyby spadek po zmarłej babci,

b. art. 1019 § 1 i § 2 k.c. poprzez jego błędną interpretację i stwierdzenie że skarżące nie pozostawały pod wpływem istotnego błędu co do prawa podczas gdy były one przekonane, że ustne zapewnienia J. W. co do przekazania swojego majątku K. S. są wystarczające dla ważności testamentu ustnego, a wiedza przeciętnego człowieka nieposiadającego wykształcenia prawniczego nie obejmuje przesłanek ważności testamentu ustnego.

W konkluzji skarżące wniosły o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uwzględnienie w całości wniosków o zatwierdzenie oświadczeń o uchyleniu się od skutków niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy co do zasady nie dostrzegł uchybień w przeprowadzonej ocenie dowodów prowadzących do zmiany ustalonego stanu faktycznego. Zgodnie treścią art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Taka ocena dokonywana jest na podstawie przekonania sądu, jego wiedzy i posiadanego doświadczenia życiowego, a ponadto powinna uwzględniać wymagania prawa procesowego oraz reguły logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i – wając ich moc oraz wiarygodność - odnosi je do pozostałego materiału dowodowego.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy należy uznać, że Sąd I Instancji co do zasady dokonał prawidłowej oceny dowodów. Ze zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie nie można wyprowadzić wniosków, które prowadziły do zmiany ustalonego stanu faktycznego.

W odniesieniu do zarzutów naruszenia prawa materialnego należy podnieść, że Sąd I instancji prawidłowo uznał, że brak podstaw do uwzględnienia wniosku M. M. i E. S. o zatwierdzenie ich oświadczeń o uchyleniu się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia oświadczeń o odrzuceniu spadku po J. W. w oparciu o powoływany przez skarżące błąd co do prawa tj. co do tego, że pozostawały w błędnym przekonaniu o tym, że nie są powołane do spadku. Sąd w tym zakresie podziela argumentację Sądu Rejonowego, którą uznaje za wyczerpującą i zbędnym jest jej powtarzanie. Zarzuty apelacji w tym zakresie są jedynie polemiką z prawidłowym uzasadnieniem Sądu Rejonowego i nie mogą zmierzać do zmiany postanowienia ze wskazanej przyczyny.

Jednak Sąd Okręgowy, inaczej niż Sąd Rejonowy, ocenił, że powodem uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczeń o odrzuceniu spadku był również błąd co do faktu tj. co do braku wiedzy o przedmiocie spadku, a konkretnie o zadłużeniu związanym z pobytem spadkodawczyni w Miejskim Centrum Medycznym im. (...) w Ł.. Powyższa okoliczność została przytoczona już w piśmie nadanym do sądu w dniu 30 maja 2018 roku. Ta okoliczność była również przedmiotem tezy dowodowej w postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z zeznań uczestniczek. Wskazano tam, że dowód ma być przeprowadzony m.in. na okoliczność wiedzy na temat zadłużenia wynikającego z hospitalizacji spadkodawczyni, informacji przekazanych im na przełomie grudnia 2017 r. i stycznia 2018 r., o istnieniu takiego zadłużenia oraz składu spadku po J. W.. Co więcej w czasie przesłuchania w dniu 3 czerwca 2019 roku, tj. w dniu, w którym E. S. składała oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie, uczestniczka wskazała, że gdyby wiedziała o zadłużeniu to nie przyjęłaby spadku.

Na powyższy błąd skarżące powołały się przed upływem roku od dnia, w którym go wykryły tj. przed upływem roku od dnia, w którym doręczono skarżącym odpis wniosku (art. 88 § 2 k.c.). W treści wniosku bowiem wskazano okoliczność zadłużenia obciążającego spadkodawczynię. Należy przy tym zaznaczyć, że dla zachowania terminu z art. 88 § 2 KC wystarczające jest złożenie przez daną osobę przed jego upływem do sądu wniosku, o odebranie przez sąd od niej takiego oświadczenia o uchyleniu się od skutków oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu lub groźby lub jego braku (post. SN z 4.4.2014 r., II CSK 410/13, L.) (W. Borysiak w . w Kodeks Cywilny. Komentarza pod red. Konrada Osajdy).

Sąd podziela zapatrywania wyrażone w doktrynie, że za błąd co do przedmiotu spadku uważać należy brak wiedzy spadkobiercy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego, czyli o tym, jakie aktywa lub pasywa wchodzi w jego skład. Chodzi tu o przypadki, kiedy spadkobierca spadek przyjął, ale gdyby znał prawdziwy stan majątku spadkowego, to by spadek odrzucił, albo kiedy spadkobierca przyjął spadek bez ograniczania odpowiedzialności za długi, ale gdyby znał prawdziwy stan rzeczy, to przyjąłby spadek z dobrodziejstwem inwentarza; dotyczy to także sytuacji, kiedy spadkobierca spadek odrzucił, lecz gdyby znał rzeczywisty stan majątku spadkowego, toby spadek przyjął (A. Ohanowicz, Przyjęcie i odrzucenie spadku, s. 429; J. Pietrzykowski, w: Resich, Komentarz, 1972, t. III, s. 1934; A. Szpunar, Wady oświadczenia woli, s. 25–26). Błąd występuje też, kiedy spadkobierca nie wie o istnieniu pewnych długów albo określonych aktywów; może także błędnie zarachować na poczet spadku długi albo aktywa w rzeczywistości nieistniejące (B. Kordasiewicz, w: System PrPryw, t. 10, 2015, s. 558, Nb 105). Błąd co do przedmiotu spadku może polegać także na nieświadomości spadkobiercy istnienia długów obciążających spadek

lub przynależności określonego przedmiotu do spadku. Obojętny jest powód istnienia takiego błędu. Może on przykładowo wynikać z zaufania spadkobiercy do sporządzonego spisu inwentarza, który okazał się nieprawidłowy, albo do sporządzonego wykazu inwentarza. (...) Nie można wymagać od spadkobierców, aby profilaktycznie odrzucili spadek lub przyjęli go z dobrodziejstwem inwentarza, jeśli nie jest do końca możliwe ustalenie składu majątku spadkowego (tak post. SN z 30.6.2005 r., IV CK 799/04, OSNC 2006, Nr 5, poz. 94; por. szerzej W. Borysiak, Glosa do post. SN z 30.6.2005 r., IV CK 799/04, s. 293–295). Nie może mieć to wpływu na możliwość późniejszego uchylecia się przez spadkobierców od skutków swego oświadczenia. (W. Borysiak w Kodeks Cywilny. Komentarz pod red. Konrada Osajdy).

Sąd Okręgowy dostrzega przy tym, że forma złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu lub groźby oraz nowego oświadczenia co do spadku jest określona w art. 1018 § 3 KC oraz art. 641 KPC. Oświadczenia te będą więc mogły być złożone ustnie przed sądem albo na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym. Tym niemniej Skarżące złożyły obydwie oświadczenia na rozprawie. Jednak okoliczność stanowiąca podstawę uchylecia się od skutków prawnych niezachowania terminu do odrzucenia spadku została wyartykułowana już w piśmie z dnia 30 maja 2018 roku. Powodem tym była nieznanomość przedmiotu spadku w zakresie istniejących długów. Zatem samo oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oraz oświadczenie o odrzuceniu spadku zostało złożone w odpowiedniej formie- przed sądem w toku rozprawy. Natomiast błąd uzasadniający zatwierdzenie oświadczeń uczestniczek był wyartykułowany już w piśmie inicjującym postępowanie spadkowe.

Z powyższych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. Z art. 13 § 2 k.p.c.